

**UCHWAŁA NR VI/33/11**  
**RADY GMINY KOŁAKI KOŚCIELNE**

z dnia 2 września 2011 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz  
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaki Kościelne na  
lata 2011-2016.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220; Nr 62, poz. 558; Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055 i Nr 116 poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i poz. 146, Nr 40 poz. 230 i Nr 106 poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 117, poz. 679 i Nr 134, poz. 777), w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493; z 2009 r. Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 125, poz. 842), Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaki Kościelne na lata 2011 – 2016 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Bogdan Józef Dąbrowski

**Załącznik**

do Uchwały Nr VI/33/11

Rady Gminy Kołaki Kościelne

z dnia 2 września 2011 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY  
W RODZINIE  
I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE  
W GMINIE KOŁAKI KOŚCIELNE  
NA LATA 2011-2016**

**Kołaki Kościelne, sierpień 2011**

## Spis treści

<b>1. Wstęp .....</b>	<b>3</b>
<b>2. Charakterystyka przemocy w rodzinie.....</b>	<b>4</b>
2.1. Zjawisko przemocy w rodzinie i jego skutki .....	4
2.2. Rodzaje i typy przemocy w rodzinie .....	8
2.3. Fazy cyklu przemocy.....	9
2.4. Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej.....	9
2.5. Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie.....	10
2.6. Rodzaje pomocy dla ofiar.....	11
<b>3. Część diagnostyczna.....</b>	<b>13</b>
3.1. Analiza problemów społecznych na terenie gminy Kołaki Kościelne .....	13
3.2. Zasoby Gminy Kołaki Kościelne umożliwiające realizację Programu .....	14
3.3. Analiza SWOT.....	15
3.4. Założenia Programu .....	17
<b>4. Wdrażanie Programu.....</b>	<b>18</b>
4.1. Realizacja celów Programu .....	18
4.2. Uwarunkowania realizacji Programu.....	21
4.3. Przewidywane efekty realizacji Programu.....	21
4.5. Monitoring i sprawozdawczość realizacji Programu.....	22
4.6. Środki finansowe na realizację Programu.....	22

## 1. Wstęp

Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, prowadzi do wielu tragedii życiowych, w szczególności, gdy ofiarami przemocy są dzieci. Zjawisko przemocy dotyczy prawie wszystkich sfer życia ludzkiego i prawie każdej grupy wiekowej.

Jednym z głównych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) nakłada na samorządy gmin w obszarze tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie następujące zadania:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Podobnie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) oraz z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.), wskazują na konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie. Ponadto cele Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy wpisują się w strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kołaki Kościelne na lata 2006 - 2016”, przyjętą Uchwałą Nr XXIV/121/05 Rady Gminy Kołaki Kościelne z dnia 30 grudnia 2005 r. identyfikując przemoc domową jako jeden z problemów społecznych gminy.

Priorytetowym celem Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Kołaki Kościelne na lata 2011 – 2016 jest ograniczenie na terenie gminy skali problemu, jakim jest przemoc domowa. Cele, jakie będą bezpośrednio osiągane, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Zawiera on zadania do realizacji dla wszystkich gminnych jednostek i instytucji.

W części opisowej Programu zostały zawarte podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla jego właściwego zrozumienia oraz planowania działań w zakresie profilaktyki i działań naprawczych w obszarze przemocy w rodzinie.

W części diagnostycznej ukazano analizę problemów społecznych na terenie gminy Kołaki Kościelne na podstawie danych pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Zambrowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołakach Kościelnych, a także będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych. Przedstawiono również zasoby instytucjonalne i kadrowe oraz potrzeby w obszarze szeroko zakrojonej pracy z rodzinami uwikłanymi

w przemoc.

Powyższe dane posłużyły do przeprowadzenia analizy SWOT, w oparciu o którą wyznaczono cele realizacji Programu.

Zakładając, że niniejszy Program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Kołaki Kościelne i będzie realizowany przez wszystkie instytucje zobligowane do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, oczekuje się, że przyczyni się on do stworzenia zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ograniczenia zjawiska przemocy oraz poprawy kondycji rodzin mieszkających na terenie gminy Kołaki Kościelne.

## **2. Charakterystyka przemocy w rodzinie**

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. Powszechnie przez rodzinę rozumie się parę małżeńską (opiekunów prawnych) i jej dzieci, która zamieszkuje pod wspólnym dachem i prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

### **2.1. Zjawisko przemocy w rodzinie i jego skutki**

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia jest to zachowanie negatywne o dużej szkodliwości społecznej. Pomimo tego, iż w relacjach międzyludzkich istniała od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele. Ujawniano tylko pojedyncze zdarzenia z historii rodzin, w których doszło do tragedii, zapominając, że dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem poniżenia, zagrożenia, dramatu czy rozpacz.

Zdaniem Anny Lipowskiej-Teutsch przemoc w rodzinie obejmuje wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić.

Przemoc, kojarzy się nam najczęściej z biciem, popychaniem, kopaniem, znęcaniem się fizycznym nad drugą osobą, zmuszaniem człowieka do upokarzających czynności, stosowaniem przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia, czy też gwałtem. Jednakże przemocą jest również poniżanie psychiczne, oczernianie, wyzywanie, ranienie uczuć, niszczenie poczucia własnej wartości, a także niszczenie przedmiotów, do których dana osoba jest przywiązana. Przemoc to także głodzenie, ograniczanie swobody drugiej osoby w sposób przekraczający normy moralne, izolowanie od otoczenia.

Według definicji, przyjętej w latach 1996-1997 przez międzyresortowy zespół „Bezpieczni w rodzinie”, przemoc w rodzinie to:

1) działanie lub zaniechanie podjęte w obrębie rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym,

- 2) z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy,
- 3) godzące w ich prawa i dobra osobiste, a w szczególności życie i zdrowie (fizyczne czy psychiczne),
- 4) powodujące u nich szkodę lub cierpienie.<sup>1</sup>

Przemocą w rodzinie możemy nazwać każdą sytuację, w której jeden z członków rodziny chce zdominować pozostałych. To każde zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie, skierowane przeciwko bliskiej osobie, które narusza jej prawa i dobra osobiste, powoduje psychiczne lub fizyczne cierpienie. Takie zachowanie jest przestępstwem.

Przemoc w rodzinie przybiera postać znęcania się nad żonami, mężami, dziećmi, osobami niepełnosprawnymi, starszymi lub chorymi psychicznie. Innymi słowy ofiarami przemocy domowej mogą być wszyscy członkowie rodziny: dzieci, rodzice, współmałżonkowie, dziadkowie. Sprawcami przemocy mogą być również wszyscy członkowie rodziny – zarówno dorośli jak i dzieci.

Przemoc w rodzinie, zwana także potocznie przemocą domową, zgodnie z treścią art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 ustawy (członków rodziny), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Definicja ta nie wyczerpuje wszystkich znamion przemocy, nie mieści się w niej bowiem przemoc ekonomiczna. Jak podaje Jerzy Mellibruda, na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej<sup>2</sup>.

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. W sytuacji, kiedy przemoc ma charakter ciągły, jest kwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego i przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Jeżeli czyn połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Natomiast w sytuacji, kiedy następstwem jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, kara pozbawienia wolności wynosi od 2 do 12 lat. Z kolei moralne ujęcie zjawiska przemocy w rodzinie pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie drugiego, słabszego człowieka i jako takie jest złem moralnym. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania. Psychologiczna perspektywa przemocy domowej zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, ukazuje mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą a ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom. W ujęciu socjologicznym ukazane są czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

---

<sup>1</sup> H. D.Sała, Niebieskie karty, (w:) Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie. Warszawa 2005, s.19

<sup>2</sup> J. Mellibruda, Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie, (w:) Przewodnik do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Warszawa 2005. s. 9

Z drugiej strony w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie mogą angażować się znaczące siły społeczne i wywierać wpływ na stan spraw publicznych.

Przemoc w rodzinie:

- jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka,
- działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym,
- jest procesem, gdyż nie pojawia się znikąd i tworzy cykl,
- ma tendencję do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- jest intencjonalna – zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu,
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę, opiera się na władzy, kontroli, dominacji, uległości,
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
- powoduje szkody i cierpienie u osób, których dotyczy.

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z tego powodu cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci.

#### · **Konsekwencje przemocy:**

##### **a) konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe:**

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą:

- poważne obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, pleców),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem i koncentracją, koszmary nocne,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem syndromu wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z kręgu przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem manipulacji ze strony sprawcy, mającej na celu utrwalenie w ofierze niską samoocenę i wzbudzenie poczucia winy.

## **b) konsekwencje doświadczanie przemocy przez dzieci:**

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Skutki przemocy ujawniają się często po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Objawiają się w różnej postaci, jako m.in.:

- obrażenia cielesne,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- maltretowanie psychiczne mogące prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywania konfliktów i kreatywności), problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponížanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm),
- przemoc w postaci wykorzystywania seksualnego prowadząca do wysokiego poziomu agresji, poczucia osamotnienia, myśli samobójczych, zaburzeń snu, nadpobudliwości, agresji.

Niezwykle istotne jest podkreślenie faktu, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniać się mogą po wielu latach. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego, np. trudności w nauce, wagarowania, ucieczek z domu, udziału w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysokim poziomie agresji, nadużywania alkoholu, brania narkotyków, itp.

Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie, jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

## **c) społeczne konsekwencje doświadczania przemocy**

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania.

Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsada go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczona przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania



przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

## 2.2. Rodzaje i typy przemocy w rodzinie

Wyróżnia się następujące formy przemocy:

- **fizyczna** (gorąca) – wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (to m.in.: popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia, itp.);
- **psychiczna** (zimna) – umyślne, agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną a mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie u ofiary pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in.: wyśmiewanie, wyzywanie, upokarzanie, krytyka, groźby, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi osobami, ograniczanie snu lub pożywienia, itp.);
- **ekonomiczna** – przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadząc do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka);
- **seksualna** – wymuszenie różnego rodzaju nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy (np. sprawca stosuje przemoc, grozi użyciem przemocy, żeby zmusić ofiarę do stosunku, wymusza seks z osobami trzecimi);
- **zaniedbanie** – stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Formy przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna – mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno. Osobami doświadczającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne, ale bywają też nimi mężczyźni. Ponadto szerokie ujęcie problemu pozwala wyodrębnić:

- typ przemocy, w której sprawcami są dorośli, tj. przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka,
- typ przemocy, w której sprawcami są dzieci, tj. przemoc wobec rodziców, przemoc wobec rodzeństwa,
- typ przemocy, w której sprawcami mogą być dorośli i dzieci, tj. przemoc wobec osób w podeszłym wieku.

## 2.3. Fazy cyklu przemocy

Przemoc w rodzinie nie jest zachowaniem incydentalnym i zwykle powtarza się według określonego schematu. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- 1) faza narastającego napięcia – jest to zwykle początek cyklu, w którym zaczyna pojawiać się wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe, które z kolei wywołują agresję, gniew;
- 2) faza ostrej przemocy – to faza, w której następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji, sprawca przemienia się w kata. Agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji). Najczęściej w tej fazie lub zaraz po niej ofiary poszukują pomocy, składają skargi, wzywają Policję lub informują odpowiednie służby;
- 3) faza „miodowego miesiąca” – to trzecia faza, w czasie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, przeprasza, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się tak, jak gdyby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy. Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie ona się powtarzać, dopóki nie zostanie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz. W fazie „miodowego miesiąca” ofiary najczęściej wycofują się z kontaktu z osobami pomagającymi, zmieniają zeznania, bronią i usprawiedliwiają zachowania sprawców. Jest to czas pozornego odzyskiwania przez ofiary kontroli i mocy, który nie trwa zbyt długo.

## 2.4. Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej

W świadomości społecznej funkcjonuje wiele mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość. Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym przyzwolenie na jej istnienie. Stereotypy, mity czy przekonania usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia lub zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy, umacniają w nim poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę i zmuszając ją do milczenia. Z punktu widzenia problemu przemocy w rodzinie za najgroźniejsze uważa się stereotypy:

- a) **usprawiedliwiające przemoc** – np.: „osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie”, „mnie też bili i wyrosłem na porządnego człowieka”, „jak się ciebie nie będą bać, to się z ciebie będą

śmiać”, „przemoc jest wtedy, gdy są ślady na ciele”, „przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”, „przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”, „to był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”,

- b) **przenoszące odpowiedzialność za przemoc na ofiary** – np.: „sama sobie winna”, „jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył”, „widziały gały, co brały”, „ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc”, „gdyby ofiara naprawdę cierpiała odeszłaby od sprawcy”, „kobieta odpowiada za ognisko domowe”, „gdyby chciała naprawdę coś zmienić, to już dawno by to zrobiła”,
- c) **przekonania izolujące ofiary** – np.: „nie mów nikomu co się dzieje w domu”, „przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać”, „policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych”, „gwałt w małżeństwie nie istnieje”, „nie ujawnia się tajemnic rodzinnych”, „nie pierze się rodzinnych brudów publicznie”, „nie można zmienić swojego przeznaczenia”.

## 2.5. Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie

Przemoc domowa jest przestępstwem. Podstawowym przepisem prawa karnego, związanym z zagadnieniem przemocy w rodzinie, jest art. 207 Kodeksu Karnego – przestępstwo znęcania. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Znęcanie jest kategorią zbiorczą – może obejmować szereg zachowań, które rozpatrywane osobno, będą stanowić inne przestępstwa, np. uszkodzenie ciała, groźby karalne. Jeśli przyjmiemy, że doszło do znęcania w rozumieniu prawa karnego, konieczny jest jakiś czas jego trwania, ale wyjątkowo, gdy przemoc ma charakter szczególnie dotkliwy lub intensywny, można ją zakwalifikować jako znęcanie, nawet jeżeli trwa bardzo krótko, np. jeden dzień. W sytuacji, gdy zachowanie będące przemocą, nie zostanie uznane za znęcanie się, np.: z uwagi na brak długotrwałości, może być ścigane osobno, jako inne przestępstwo. Przestępstwo znęcania się nie zachodzi wówczas, gdy dwie osoby znęcają się wzajemnie nad sobą. Obok znęcania w rodzinie dochodzi także do innych ściganych prawem przestępstw takich jak m.in.:

- uszkodzenie ciała (art. 156 k.k. lub art. 157 §1 i 2 k.k.) i naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.),
- pozostawianie osoby, co do której istnieje obowiązek sprawowania opieki, w sytuacjach bezpośrednio zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 §2 k.k.),
- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 §1 k.k.),
- zgwałcenie (art. 197 k.k.) oraz nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k.),
- doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art. 200 k.k.),

- rozpijanie małoletniego poprzez dostarczanie napoju alkoholowego, ułatwianie lub nakłanianie do spożycia takiego napoju (art. 208 k.k.),
- uporczywe uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.),
- porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym (art. 210 k.k.),
- zniewaga (art. 216 § 1 k.k.),
- kradzież na szkodę osoby najbliższej (art. 278 § 4 k.k.) lub kradzież z włamaniem (art. 279 k.k.),
- przywłaszczenie (art. 284 k.k.) lub niszczenie mienia (art. 288 k.k.).

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują również przepisy prawa cywilnego zawarte głównie w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym, dotyczące m.in.:

- warunków zniesienia przez sąd wspólności majątkowej (art. 52).
- warunków orzekania separacji i rozvodu (art. 56, art. 61<sup>1</sup> – art. 61<sup>6</sup>).
- rozstrzygnięcia władzy rodzicielskiej, obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka w przypadku rozvodu (art. 58 § 1).
- sposobu korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozvodu (art. 58 § 2).
- warunków dokonywania podziału wspólnego majątku (art. 58 § 3).
- obowiązku rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (art. 133).

Od 2005 roku funkcjonuje ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy w rodzinie, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub Prokuratora (art. 12).

Ustawa ta umożliwia również stosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych, specyficznych środków ograniczających możliwość ich kontaktu z pokrzywdzonymi.

## 2.6. Rodzaje pomocy dla ofiar

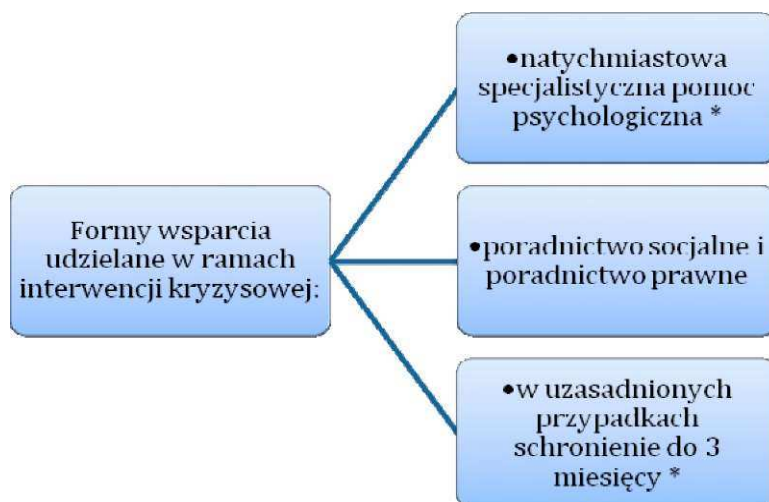
• **Interwencja kryzysowa** - systemowe, interdyscyplinarne, wielowątkowe oddziaływanie na osobę w kryzysie, dostarczające wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy: psychologicznej, materialno-bytowej, prawnej, społecznej, medycznej, informacyjnej i innej.

Celem interwencji kryzysowej jest dążenie do odzyskania przez osobę znajdującą się w kryzysie zdolności do samodzielnego pokonania owego kryzysu (złagodzenie objawów reakcji kryzysowej, przywrócenie równowagi psychicznej, zapobieżenie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny, przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych).

Definicja interwencji kryzysowej zawarta w art. 47 ustawy o pomocy społecznej mówi, iż jest to „zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie

kryzysu”, których celem jest „przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej”.

Powyższa definicja została rozszerzona przez zapisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która również poszerzyła formy wsparcia składające się na interwencję kryzysową o natychmiastową pomoc psychologiczną oraz schronienie do 3 miesięcy.



\* formy wsparcia zgodnie z art. 47 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej wprowadzone przez ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Interwencja kryzysowa jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej (art. 36 pkt. 2 lit. h), skierowanym do wszystkich osób i rodzin, bez względu na posiadany przez nich dochód i niewymagającym wydania decyzji administracyjnej (art. 106 ust 2 ustawy o pomocy społecznej).

Cele interwencji kryzysowej to:

- złagodzenie objawów reakcji kryzysowej,
- przywrócenie równowagi psychicznej,
- zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny,
- przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych.

Charakterystyczne dla interwencji kryzysowej jest:

- udzielanie pomocy jak najszybciej po wydarzeniu kryzysowym,
- intensywność kontaktów,
- elastyczność oddziaływań,
- mobilizowanie naturalnego systemu wsparcia,
- kompleksowa odpowiedź na potrzeby osoby w kryzysie.

Zadaniem osób i instytucji zajmujących się interwencją kryzysową jest możliwie jak najszybsze opanowanie kryzysu, a nie rozwiązywanie problemów powstałych przed sytuacją kryzysową.

• **Poradnictwo** – udzielanie informacji, pokazanie różnych możliwości działania, pomoc przy wyborze najlepszego rozwiązania. Najbardziej rozpowszechnione wśród ofiar przemocy są porady prawne;

• **Wsparcie** – psychologiczne, socjalne, duchowe. Ofiary przemocy muszą mieć świadomość, że nie są same. Jest to przeciwdziałanie izolacji społecznej, poczuciu osamotnienia i bezradności;

- **Pomoc specjalistyczna** - psychologiczna, prawna, medyczna, socjalna. Specjaliści pomagają zgodnie z umiejętnościami i kompetencjami;
- **Edukacja** – (ważny element w pomaganiu ofiarom) – uzyskanie wiedzy na temat zjawiska przemocy, przysługujących prawach, możliwościach pomocy;
- **Terapia** – pomoc indywidualna bądź grupowa. Ten rodzaj pomocy może uzyskać ofiara, kiedy zagrożenie ze strony sprawcy znacznie się zmniejszyło, przeszła edukację, dostała wsparcie i otrzymała niezbędną bieżącą pomoc.

### 3. Część diagnostyczna środowiska lokalnego

#### 3.1. Analiza problemów społecznych na terenie gminy Kołaki Kościelne

Na dzień 30 czerwca 2011 r. Gminę Kołaki Kościelne zamieszkiwało 2.472 mieszkańców. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zambrowie wynosi - 75, z czego jedynie - 6 osób pobiera zasiłek dla bezrobotnych.

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy Kołaki Kościelne przeprowadzane były interwencje domowe oraz zakładane „Niebieskie Karty”, co przedstawia poniższa tabela:

**Tabela nr 1**

RODZAJ PROBLEMU	ROK		
	2009	2010	Pierwsze półrocze 2011 r.
Interwencje domowe związane z przemocą w rodzinie (w tym interwencje, w których sprawcami były osoby pod wpływem alkoholu)	18	15	7
Ilość złożonych „Niebieskich Kart”	3	3	2

*Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Zambrowie*

Z danych Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kołaki Kościelne wynika, iż w latach 2008 – 2010 zarejestrowano łącznie – 19 zgłoszeń o podjęcie leczenia odwykowego, z czego 10 osób skierowano do Sądu Rejonowego w Zambrowie o zastosowanie leczenia odwykowego, z pozostałymi osobami przeprowadzono rozmowy motywacyjne, część spraw została umorzona.

Z posiadanych danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych wynika, iż na dzień 30 czerwca 2011 r. – 11,12% ludności korzysta ze świadczeń pomocy społecznej. Liczba złożonych „Niebieskich Kart” przez pracownika socjalnego przedstawia się następująco:

- 2008 r. – 2
- 2009 r. – 2
- 2010 r. - 0

Z danych ustalonych w trakcie przeprowadzonych przez pracownika socjalnego OPS wywiadów środowiskowych wynika, że występuje przemoc domowa, jest to problem najczęściej zatajany przez osoby doznające przemocy. Z posiadanych przez tutejszy ośrodek danych wynika, że na terenie Gminy

Kołaki Kościelne przemoc w rodzinie w większości przypadków występuje w rodzinach o niskim statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu. Przypadki przemocy zdarzają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny. Z obserwacji środowiska wynika również, że niepokojąco częstym zjawiskiem jest stosowanie przemocy, między innymi poprzez zaniedbanie, wobec osób starszych. Należy nadmienić, iż osoby dotknięte przemocą bardzo niechętnie zgadzają się na uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”.

Ponadto w placówkach szkolnych mieszczących się na terenie Gminy Kołaki Kościelne obserwowano akty przemocy fizycznej i psychicznej. Przemoc fizyczna wyrażała się kopaniem, szarpaniem, popychaniem. Przemoc psychiczna to wyśmiewanie się, poniżanie, wyzwiska.

Niestety, nadal wiele przypadków przemocy w rodzinie nie jest zgłaszanych, głównie z powodu strachu, wstydu, braku wiary w skuteczność prawa i obowiązujących procedur, braku sprawnego systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, jak również, nie zawsze prawidłowego funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za ściganie i karanie (policja, sądy, prokuratura). Statystyki dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie nie przedstawiają całego obrazu problemu społecznego na terenie gminy Kołaki Kościelne.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje szereg działań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, w tym prowadzi pracę socjalną z ofiarami przemocy oraz ich rodzinami. Rodziny, w których występował problem przemocy zostały objęte wsparciem finansowym oraz poradnictwem. Dotychczasowe działania podejmowane wobec rodzin uwikłanych w problem przemocy domowej są niewystarczające. Konieczne jest zwiększenie zakresu działań i pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia dla osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej oraz podejmowanie działań korekcyjnych wobec sprawców przemocy. Niezmiennie istotna jest interdyscyplinarna współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych. Niniejszy Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie ma na celu zwiększenie zakresu pomocy i podniesienie skuteczności działań na rzecz rodzin z problemem przemocy domowej.

### **3.2. Zasoby Gminy Kołaki Kościelne umożliwiające realizację Programu**

- **Zasoby ludzkie** – wykwalifikowana kadra instytucji działających na rzecz rodziny.
  1. pracownik socjalny,
  2. pedagog szkolny,
  3. dyrektorzy szkół,
  4. nauczyciele,
  5. dzielnicowy Gminy Kołaki Kościelne,
  6. Członkowie Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołakach Kościelnych,

7. kuratorzy społeczni,
8. lekarz i pielęgniarka środowiskowa,
9. przedstawiciele parafii,
10. radni i sołtysi.

• **Zasoby instytucjonalne** – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą, np:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych,
2. Komenda Powiatowa Policji w Zambrowie – dzielnicowy Gminy Kołaki Kościelne,
3. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołakach Kościelnych,
4. Placówki oświatowe gminy Kołaki Kościelne,
5. Placówka ochrony zdrowia,
6. Organizacje pozarządowe,
7. Parafia.

### 3.3. Analiza SWOT

Nazwa **SWOT** jest akronimem słów **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse w otoczeniu) **T**hreats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed daną organizacją.

Wyżej wspomniana analiza jest oparta na schemacie klasyfikacji, dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję organizacji. Są to następujące czynniki:

- zewnętrzne w stosunku do organizacji i mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na organizację i mające oddziaływanie pozytywne.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników.

- **Zewnętrzne pozytywne — szanse**, czyli zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane stają się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia, uwarunkowania wpływające lub mogące wpływać pozytywnie na realizację celów, umożliwiające eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju.
- **Zewnętrzne negatywne — zagrożenia**, czyli te wszystkie czynniki, które postrzegane są jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji lub powodzenie jakiejś inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.
- **Wewnętrzne pozytywne — mocne strony**, czyli atuty organizacji, jej walory, mające lub mogące mieć wpływ na sytuację społeczną, tworzące podstawy do rozwoju i wprowadzania rozwiązań z obszaru polityki społecznej, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie.



- **Wewnętrzne negatywne — słabe strony**, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji; wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na sytuację społeczną, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń z obszaru polityki społecznej.

Analizę SWOT przeprowadzono w oparciu o dostępne dane na temat mocnych i słabych stron istniejącego na terenie gminy Kołaki Kościelne systemu pomocy dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie, dostępnego zaplecza oraz stosowanych procedur.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> <li>• znajomość środowiska,</li> <li>• gotowość do współpracy służb i instytucji,</li> <li>• poparcie działań i współpraca z samorządem gminy,</li> <li>• otwartość i chęć współpracy specjalistycznej kadry,</li> <li>• znajomość zagrożeń wynikających z patologii,</li> <li>• „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kołaki Kościelne na lata 2006 - 2016”, uwzględniająca problemy społeczne,</li> <li>• umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału kadrowego w realizacji zadań z zakresu problematyki przemocy,</li> <li>• mobilność i elastyczność działania kadr jednostek gminnych,</li> <li>• istniejące zaplecze instytucjonalne,</li> <li>• działalność Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: kontrole sklepów, rozpatrywanie wniosków i kierowanie na leczenie, sprawozdania z działalności komisji,</li> <li>• prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,</li> <li>• łatwy dostęp do hostelu dla osób uwięzionych w przemoc, funkcjonującego na terenie miasta Zambrowa (podpisane porozumienie z Gminą Kołaki Kościelne), dający możliwość odizolowania ofiar od sprawców przemocy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niepełna diagnoza potrzeb w zakresie problemu przemocy domowej,</li> <li>• brak wypracowanych procedur postępowania w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz procedur współpracy,</li> <li>• brak wypracowanych standardów i określonych procedur interweniowania w sytuacji przemocy domowej i monitorowania zjawiska przemocy,</li> <li>• brak skutecznego przepływu informacji i właściwej koordynacji działań różnych instytucji na rzecz rodzin zagrożonych przemocą domową,</li> <li>• brak wystarczających środków finansowych na zatrudnienie w pełnym wymiarze specjalistów pracujących z osobami uwięzionymi w przemoc,</li> <li>• brak rozwiniętej infrastruktury socjalnej gminy (mieszkań chronionych, lokali socjalnych),</li> <li>• brak całodobowej lokalnej infolinii dla rodzin w kryzysie, w tym związanym z przemocą domową,</li> <li>• brak grupy wsparcia dla ofiar doświadczających przemocy,</li> <li>• brak zaufania ze stron ofiar przemocy do instytucji oraz strach przed opinią społeczną,</li> <li>• brak akcji informacyjno – edukacyjnych dot. zjawiska przemocy domowej,</li> <li>• przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy,</li> <li>• długa procedura kierowania osób na leczenie,</li> <li>• brak wolontariatu.</li> </ul>
SZANSE	ZAGROŻENIA

<ul style="list-style-type: none"> <li>• dobrze przygotowana i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny,</li> <li>• wprowadzenie w życie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i rozporządzeniach wykonawczych,</li> <li>• zmiany w przepisach prawnych stwarzające warunki do skuteczniejszego niesienia pomocy osobom i rodzinom w kryzysie, zmiany m.in. ww. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,</li> <li>• zmiany ogólnopolskie w polityce prorodzinnej,</li> <li>• wzrost świadomości, zarówno wśród kadr instytucji, jak i społeczności lokalnej w kwestii działań nakierowanych na przeciwdziałanie przemocy, w tym przemocy domowej,</li> <li>• możliwość pozyskiwania funduszy unijnych oraz dodatkowych środków,</li> <li>• wdrażanie w życie programów profilaktycznych, których adresatami są dzieci i młodzież,</li> <li>• oferta szkoleniowa dostosowana do potrzeb osób zawodowo i społecznie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzrost natężenia patologii społecznych,</li> <li>• poczucie bezradności i bierność rodzin w rozwiązywaniu problemów,</li> <li>• negatywne wzorce zachowań społecznych,</li> <li>• istniejące w społeczeństwie przekonania i stereotypy dot. przemocy,</li> <li>• problemy alkoholowe członków rodzin,</li> <li>• wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną, niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów, nadużywanie zawieszania kar,</li> <li>• poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc,</li> <li>• brak zaplecza zabezpieczającego egzekucję egzekucji sprawców przemocy w rodzinie,</li> <li>• brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy,</li> <li>• osamotnienie rodzin zagrożonych przemocą i brak umiejętności pozyskiwania wsparcia,</li> <li>• ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy,</li> <li>• ogólna niechęć do uczestnictwa w procesie pomagania (brak wiary w powodzenie przedsięwzięcia),</li> <li>• skomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej,</li> <li>• brak jednolitej metodologii zbierania danych nt. przemocy w rodzinie, co skutkuje niepełną diagnozą i niewystarczającym rozeznaniem potrzeb,</li> <li>• „zła prasa” dotycząca pracowników socjalnych oraz działań podejmowanych przez instytucje w obszarze interwencji kryzysowej, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</li> </ul>
--	--

### 3.4. Założenia Programu

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Kołaki Kościelne na lata 2011 - 2016 w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie lub oddziaływania na sprawców, a także podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oparty jest na następujących zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów administracji publicznej, instytucji, organizacji pozarządowych, kościołów, policji i sądów, innych środowisk i osób fizycznych, uprawnionych

lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio i/lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i jej negatywnym następstwom,

- jawności działań podmiotów realizujących zadania programowe z poszanowaniem godności, tak ofiary, jak i sprawcy,
- szczególnej ochrony dzieci, zachowaniem ich prawa do wychowywania się w rodzinie, osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie właściwej opieki i pielęgnacji, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

Do realizacji Programu i tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie włącza się, jako **realizatorów**:

- władze samorządowe,
- Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołakach Kościelnych,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych,
- Komenda Powiatowa Policji w Zambrowie – Dzielnicy Gminy Kołaki Kościelne,
- Szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie gminy Kołaki Kościelne,
- Zakład Opieki Zdrowotnej w Kołakach Kościelnych,
- kościół (parafia),
- osoby fizyczne i społeczności lokalne poszczególnych sołectw.

#### **Adresaci Programu:**

- ofiary przemocy,
- sprawcy przemocy,
- przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- przedstawiciele władz lokalnych,
- społeczność lokalna gminy Kołaki Kościelne.

Przeciwdziałanie przemocy i ochrona ofiar przemocy w rodzinie będzie podejmowana i realizowana poprzez zintegrowanie działań poszczególnych osób i instytucji. Dużą rolę w realizacji tego zadania odegra Lokalny Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

## **4. Wdrażanie Programu**

### **4.1. Realizacja celów Programu**

#### **• CEL 1:**

*Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinach na terenie gminy Kołaki Kościelne*

#### **Działania:**

1. Określenie w drodze uchwały trybu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

**Podmiot realizujący działanie:**

- Rada Gminy Kołaki Kościelne.
2. Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Kołaki Kościelne.

**Podmioty realizujące działanie:**

- Wójt Gminy Kołaki Kościelne,
3. Współpraca w ramach zespołu interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi przedstawiciele następujących instytucji:
- Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych,
  - Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołakach Kościelnych,
  - Oświaty,
  - Policji,
  - Ochrony zdrowia,
  - Kuratorzy Sądowi.

**Zadania zespołu interdyscyplinarnego:**

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
  - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
  - rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
  - monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
  - dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
  - podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
  - inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,
  - udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.
4. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:
- propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy,
  - obalanie mitów na temat przemocy,
  - szkolenia na temat przemocy,
  - prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,
  - wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
  - organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców, np. w świetlicach wiejskich,
  - dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
  - organizowanie konkurów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

**Podmioty realizujące działanie:**

- Placówki oświatowe,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych,
- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołakach Kościelnych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Organizacje pozarządowe.

**• CEL 2**

*Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.*

**Działania:**

1. Izolowanie sprawców od ofiar.
2. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.
3. Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.
4. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Zambrowie o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.

**Podmioty realizujące działanie:**

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych,
- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołakach Kościelnych,
- Zespół Interdyscyplinarny,

**• CEL 3**

*Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.*

**Działania:**

1. Udzielanie informacji rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie:
  - dotyczących bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
  - dotyczących pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
  - dotyczących praw osób będących ofiarami przemocy,
  - dotyczących programów korekcyjno-edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy,
  - numeru telefonu zaufania „Niebieska Linia”, „Pomarańczowa Linia”.

**Podmiot realizujący działanie:**

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych.
2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

**Podmioty realizujące działanie:**

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołakach Kościelnych,
- Policja,
- Przedstawiciele oświaty,
- Przedstawiciele ochrony zdrowia.

3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

**Podmioty realizujące działanie:**

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych,
- Policja,
- Zespół Interdyscyplinarny.

## **4.2. Uwarunkowania realizacji Programu**

Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami - jednostkami pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty, kultury, sportu, organizacjami pozarządowymi i innymi zajmującymi się przemocą w rodzinie.

Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzenie systemu umożliwiającego rodzinie uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stawiała się niezależna, wydolna i zaradna.

Przy opracowaniu programu, dokonano wszechstronnej oceny zewnętrznych i wewnętrznych czynników określających kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy w kontekście przewidywanych szans i zagrożeń występujących w otoczeniu, stosując analizę SWOT, określając możliwości realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Kołaki Kościelne na lata 2011 – 2016.

## **4. 3. Przewidywane efekty realizacji Programu**

1. Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
2. Zwiększenie wrażliwości społecznej wobec aktów przemocy w rodzinie,
3. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
4. Zwiększanie dostępności profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie,

5. Zwiększanie kompetencji osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz pomagających ofiarom przemocy,
6. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin doświadczających przemocy,
7. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

#### **4. 4. Monitoring i sprawozdawczość z realizacji Programu**

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołakach Kościelnych do dnia 30 kwietnia każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

#### **4. 5. Środki na realizację Programu**

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Kołaki Kościelne, w tym z wpływów z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Realizacja działań ujętych w celach programu, w przypadku jednostek gminnych, w znacznej części będzie uzależniona od wielkości środków finansowych zaplanowanych w corocznych budżetach. Zadania Programu zlecone organizacjom pozarządowym, będą uwarunkowane wielkością środków finansowych przewidzianych rokrocznie w budżecie gminy i samorządu województwa oraz własną kondycją finansową tych organizacji.

Przewodniczący Rady

Bogdan Józef Dąbrowski